

INTERNATIONELLT FISKEPRIS TILL GRUPPEN BAKOM KOSTER-VÄDERÖFJORDSMODELLEN

Sveriges finaste pris inom fisknäringen, Kungsfenan, gick år 2003 till upphovsmännen bakom Koster-Väderömodellen. Priset, som är internationellt, delas ut varje år till en eller flera individer, organisationer eller institutioner för framstående gärningar inom området "havet och sjöarna som näringskälla". Arbetsgruppen för Koster-Väderöfjordsmodellen tilldelades priset i kategorin "Hållbar fiskeri".

Juryns motivering

"Reglering av räkfisket för att skydda unika naturvärden i Kosterfjorden, Norra Bohuslän, är ett första exempel i Sverige på lokalförvaltning som genomförts och prövats med lyckat resultat under ett par säsonger. De sex pristagarna får alla utmärkelsen Kungsfenan för sina personliga insatser i att utveckla Kosterfjordsmodellen och för sin vilja att genom förhandling istället för konflikt komma ur en låst situation. /.../

Fiskeriförvaltning och miljöskydd präglas idag internationellt såväl som nationellt av regleringar som införs av centrala myndigheter. I Kosterfjorden har en mycket framkomlig väg varit att genom lokalt förankrad förvaltning ta tillvara berörda parter kompetens och lokala kunskaper. Idag finns ett fåtal exempel på lokal förvaltning inom fiske och kustplanering, och ännu färre exempel på när yrkesutövare, myndigheter och forskning tillsammans tagit fram en fungerande lösning.

/.../ Genom förhandlingar under två års tid gjordes en systematisk genomgång av skyddsvärda arealer och områden av stor betydelse för fisket. Slutligen nåddes en uppgörelse med total fredning av sex olika områden men möjligheter till fiske i övriga områden. I uppgörelsen låg också att fisket skulle genomföras med mindre trålar och utsortering av fisk som bifångst."

KRAV-MÄRKT RÄKTRÅLNING

I Kosterhavet finns nu en KRAV-märkt räktrållare. För att bli KRAV-märkt får man bara fiska med redskap och metoder som inte äventyrar beståndets hållbarhet eller orsakar långvarig skada på miljön. Fiskebåten kan positionsbestämmas, vilket gör att KRAV kan kontrollera att båten endast trålar på godkända bestånd. Det KRAV-märkta fisket sker på bestånd som är långsiktigt hållbara och utan att överskrida den biologiska produktionsförmågan.

Läs mer om yrkesfiske och räktrållning på SFR:s hemsida, www.yrkesfiskarna.se

Produktion: Welcom Kommunikationsbyrå, Göteborg. Foto: Bengt Frizell, Mattias Sköld (undervattensbild) Tomas Lundälv (undervattensbilder) och Pix Gallery. Illustration: Ulla Bäckman. Tryck: Gränstryck, Strömstad.

KH2

FISKE I KOSTER-VÄDERÖFJORDEN

En unik svensk miljö

Räkfisket – en hundraårig tradition

Koster-Väderöfjordsmodellen

Områden där det finns särskilt sällsynta eller känsliga arter skyddas mot trållning i tio zoner, i sex av dem råder totalt trållningsförbud.

EN UNIK SVENSK MILJÖ

Koster-Väderöfjorden ligger inom Sveriges artrikaste havsområde. Här finns 200 djurarter och växter som inte finns någon annanstans i landet, bland annat rev av ögonkorall, armfotingar och svampdjur.

Havsbottnen i fjorden har ett säreget landskap. Här finns både hård- och mjukbottnar på över 200 hundra meters djup, skalgrusbottnar och grunda bottenar ut mot Skagerrak. Koster-Väderöfjorden står också i förbindelse med Norska rännan som i sin tur ansluter ut mot Atlanten. Det gör att det råder näst intill oceaniska förhållanden i djuprännan och djur som annars bor på kontinentalsockelns sluttningar trivs här.

Fjorden är ett viktigt lek- och uppväxtområde för fisk och skaldjur. Här trivs nordhavsräkan som också är föremål för en av områdets viktigaste näringar – räkfisket.

RÄKFISKET – EN HUNDRAÅRIG TRADITION

Koster-Väderöfjorden ligger innanför trålgränsen, men undantag görs för räktrålning som har en hundraårig tradition i området. (I inflyttningsområdena som markeras på kartan trålas även havskräfta.) Varje år fiskas ungefär 200 ton räkor. Fisket ger arbete åt sammanlagt 50 personer, plus alla andra som jobbar med fiskauktioner, underhåll av båtar, fiskberedning och liknande. Cirka 30 trålare, de flesta mindre än tolv meter, fiskar helt eller delvis i området. Räkfishet fördelas mellan fiskarna i området enligt en informell förvaltning.

Räkfishet är viktigt för områdets ekonomi, men trålningen påverkar samtidigt fjordens ömtåliga natur. Trålarna lämnar spår i bottenarna och kan skada djur som håller till på omgivande klippor och rev.

I dag skyddas området av en överenskommelse som de lokala fiskarna tagit fram i samarbete med myndigheter. Överenskommelsen har kommit att kallas Koster-Väderöfjordsmodellen. Den innebär ett nytt sätt att yrkesfiska som gör att räktrålning kan bedrivas mer varsamt än tidigare.

DEN GEMENSAMMA ÖVERENSKOMMELSEN

Koster-Väderöfjordsmodellen började att mejslas ut i december 1999, då en arbetsgrupp bildades med fiskare från området och representanter från Länsstyrelsen, Strömstads och Tanums kommuner, Fiskeriverket, Sveriges Fiskares Riksförbund (SFR), Svenska Västskärfiskarnas Centralförbund (SVC) och Norra Bohuslänns Producentorganisation (NBPO). De hade fyra utgångspunkter till sin hjälp:

- Tjärnö marinbiologiska laboratoriums inventering av området, där botten i fjordens djupaste delar ritats ut på en karta. I inventeringen pekades tio områden ut som särskilt skyddsvärda.
- Sveriges internationella åtaganden genom olika konventioner.
- Räkfishets betydelse för sysselsättning och turism.
- Fiskeriverkets författningar.

Hösten 2000 kunde arbetsgruppen presentera den modell som ligger till grund för dagens räkfiske.

RÄKTRÅLNING SOM ÄR SKONSAM MOT DJUR- OCH VÄXTLIVET I FJORDEN

Koster-Väderöfjordsmodellen satte upp fyra förutsättningar för fisket som gör att trålningens slitage på området blir mycket mindre. Sällsynta djurarter löper inte samma risk att fastna i näten, och skrapeeffekterna på bottenarna minskar då trålborden nu är mindre och lättare, och färre områden är trålningsbara.

1. MINDRE BIFÅNGSTER I KOSTERTRÅLEN

Dagens räkfiskare använder sig av skonsammare trålar innanför trålgränsen. I trålen finns ett aluminiumgaller (rist) som fångar upp fisk och andra större djur och leder ut dem via en flyktöppning ovanför gallret. Räkorna, som är små, silas igenom risten och fångas i trålen. På så sätt skyddas hotade arter som hajar och rockor vilka tidigare fastnade i trålarna. Fångsten blir också lättare att sortera, vilket underlättar för fiskaren. Även trålbordens storlek är betydligt mindre än tidigare.

Det finns detaljerade beskrivningar av hur en kostertrål får se ut. Här är några av reglerna:

- ✓ Trålbordet får väga max 350 kg och ytan vara max 2,7m².
- ✓ Trålen ska dras som singeltrål från fartyget.
- ✓ Trålen ska ha en artsortande rist.
- ✓ Storleken på maskorna i nätet får inte vara mindre än 35 mm.
- ✓ Formen och storleken på trålens öppning är begränsad. Själva risten får inte understiga 1,5 m, spaltavståndet får vara max 19 mm och anfallsvinkeln får inte överstiga 50 grader från horisontalplanet.

2. TRÅLNING PÅ DJUPARE OMRÅDEN

Gränsen för tillåtet djup att tråla på har sänkts från 50 meter till 60 meter. Det innebär att större ytor blivit skyddade från trålning. Många av dessa områden har tidigare haft ett naturligt skydd eftersom de varit svårnavigerade, men i takt med att hjälpmedel som GPS och sonar blev vanligare började fler tråla även där.

3. KÄNSLIGA OMRÅDEN SKYDDAS

Områden där det finns sällsynta och utrotningshotade djurarter, där forskningsprojekt pågår eller som används som lekstrålar är skyddade. I Koster-Väderöfjorden rör det sig om tio områden. I sex av dessa får man inte tråla alls, och i övriga fyra får man tråla med stor försiktighet. Skyddsområdenas placering ser du på kartan.

4. FORTSATT UTVECKLING OCH FÖRVALTNING

I överenskommelsen ingår ett fortsatt arbete med att utveckla fiskeredskapen. Den artsortande risten och övriga bestämmelser har haft stor betydelse, men det finns möjligheter att ytterligare förbättra trålarna för att minska påverkan på bottenarna. Samarbetet med norska fiskare och myndigheter behöver också förbättras för att ge ett bra skydd för den del av fjorden som gränsar mot Norge. I dag pågår arbetet med att ta fram bättre sjökort över området. Inom den föreslagna nationalparken genomförs dessutom en fördjupad inventering av områdets marina värden.

Ett område med så stora värden som Koster-Väderöfjorden kräver också en omsorgsfull förvaltning där både lokala fiskare och myndigheter är med och samverkar. I dag pågår ett sådant försök genom samförvaltningsinitiativet Norra Bohuslän. Tjärnö marinbiologiska laboratorium genomför också en skräddarsydd utbildning för yrkesfiskare i marin ekologi, drygt 60 fiskare har gått utbildningen.

Havsbottnen i fjorden är full av säregna djur och växter som skadas om trålar skrapar mot dem. Från vänster till höger syns limamusslor, svampdjur och en cylinderros.

Ett galler i trålen (en artsortande rist) leder ut större djur och fiskar genom ett flykthål, och gör att bifångster minskar med upp till 85 procent.